

М.ІВАНОВА

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ФОРМУВАННЯ ПРИКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНА – ЄС

На основі методу порівняльного аналізу здійснено оцінку ефективності прикордонного співробітництва Україна-ЄС. Розглянуто проблеми та перспективи розвитку єврорегіонів на західних кордонах України. Розроблено практичні рекомендації підвищення ефективності прикордонного співробітництва Україна-ЄС.

Ключові слова: Україна, Європейський Союз, прикордонне співробітництво, транскордонне співробітництво.

Постановка загальної проблеми. Прикордонне співробітництво Україна-ЄС в теперішній час є більше декларативним феноменом, ніж явищем практичної регіональної політики. Можливості та мотивації прикордонного співробітництва прикордонних територій та громад недостатньо використовуються для розв'язання завдань тактичних та стратегічних потреб політики реальної євроінтеграції.

Суть та масштаби проблеми та характеристики її підпроблем. Підтримка Європейським Союзом транскордонної співпраці формально обумовлена можливістю відкриття нових ринків, інтересами європейської безпеки, політичної стабільності, економічної єдності, уникнен-

ня ризиків непродуктивної конфронтаційної конкуренції між окремими регіонами, фактично – ж спрямована на забезпечення інтересів просування глобалізованого європейського капіталу. Разом з тим існує і державний та соціальний сенс регіональної політики країн ЄС та ЄС в цілому: вона в першу чергу спрямована на сприяння розвитку національних економік у регіональному вимірі, і тому вона в ЄС має і наднаціональну, і державну підтримку. Окрім державного рівня підтримки транскордонної співпраці, саме в Західній Європі зародився та ефективно існує самодіяльний регіонально-територіальний рівень підтримки та організації прикордонної співпраці: інститут «еврореґіон». Характерною рисою функціонування еврореґіонів в країнах Західної Європи є те, що в їх рамках активно діють місцеві органи, муніципалітети, які відповідально працюють над здійсненням конкретних і чітко визначених, економічних, екологічних, освітніх та культурологічних проєктів націлених на конкретний кінцевий результат розвитку прикордонних територій та реґіонів. Аналіз свідчить, що кожен еврореґіон в Західній Європі започатковувався та підтримувався організаційно та фінансово ефективною роботою двосторонніх міжурядових комісій, які стратегічно забезпечували діяльність цих еврореґіонів на шляху розвитку прикордонних територій. Саме досягнення еврореґіонів на внутрішніх кордонах ЄС-10 визначили попит і «моду» на таку інституційну форму як «еврореґіон». Але досвід функціонування еврореґіонів в ЦЄ показав, що механічне, формальне перенесення навіть вдалої інституційної форми в інші організаційні та ресурсні умови приводить до відсутності позитивного економічного та соціального результату.

На «сьогоднішньому кордоні» Україна-ЄС прикордонне співробітництво між регіонами та територіями України, Польщі, Угорщини, Словаччини та Румунії розвивається в рамках чотирьох єврорегіонів – Карпатського, “Буг”, “Нижній Дунай” та “Верхній Прут». Розвиток кожного зі згаданих єврорегіонів має деякі особливі проблеми формування та функціонування.

До проблем Карпатського єврорегіону слід віднести його вже стартову «етнополітизацію», наслідком якої стало залучення до транскордонних ініціатив міністерств закордонних справ, інших центральних урядових структур більшою мірою, ніж місцевих і регіональних органів влади та економічних інституцій. На думку дослідників, це призвело до неприродного збільшення його території (161192 кв. км з населенням 16 млн. чол.), що стало однією з причин фактичного припинення функціонування цього єврорегіону.

З досвіду розвитку інституційних інструментів транскордонного співробітництва єврорегіону “Буг” (утв. 29.09. 1995 р.) варто згадати, мабуть, лише створення в рамках єврорегіону Депозитно-кредитного банку в Луцьку.

Дещо окремо позиціонується єврорегіон “Нижній Дунай» (утв. в серпні 1998 р.). Експерти визнають певний прогрес, досягнутий завдяки транскордонному співробітництву між регіонами України, Румунії і Молдови в рамках цього єврорегіону у вирішенні проблем розвитку прикордонних територій, розв’язанні проблем транскордонного характеру та зняття напруги у прикордонних зонах трьох держав. Разом з тим експерти вважають, що воно є надто бюрократизованим. Рівень залучення до транскордонного співробітництва бізнесових структур і громадського сектору (окрім

структур із «грантового» супроводу та бізнес – оточення місцевих влад) в Одеській області залишається низьким. Ще одна проблема полягає в тому, що учасники єврорегіону “Нижній Дунай” дуже відрізняються за ступенем розвиненості реальної інституціональної основи регіонального розвитку та транскордонного співробітництва. Найвищим він є в румунській частині єврорегіону “Нижній Дунай”, де завдяки зусиллям місцевих влад, бізнесових структур, а після прийняття закону “Про регіональний розвиток у Румунії” (18.07.1998р.) – і завдяки державній підтримці, створено розгалужену мережу реально працюючих інституцій регіонального розвитку, які безпосередньо залучені до просування транскордонного співробітництва. В Одеській області, як і в інших регіонах України, такий інституційний базис наразі лише формується, на жаль, без суттєвої підтримки та контролю з боку держави.

Особливістю ж єврорегіону “Верхній Прут”(утв. 22.09. 2000 р.), є те, що тут апробується така модель транскордонного співробітництва, як екоєврорегіон, що власне і обмежує зміст його функціонування.

Проблемою розвитку єврорегіонів за спільної участі України та Румунії, знову ж є те, що, на відміну від Західної Європи, де транскордонне співробітництво покликане головним чином стимулювати економічне зростання і життєвий рівень громад, розташованих у периферійних зонах держав, тут мова йде не стільки про співпрацю економічного характеру, скільки про захист і збереження етнічної, культурної, історичної та мовної самобутності румунської меншини в Україні та української в Румунії.

Таким чином, стає зрозумілим, що на цьому етапі важливою проблемою прикордонного співробітництва є звужений спектр мотивацій та інтересів до безпосе-

реднього співробітництва між прикордонними громадами і територіями. Зокрема, однією з управлінських проблем прикордонного співробітництва в ЦСЄ є те, що основним “мотивом” партнерства в рамках єврорегіонів поки що є не стільки можливість розв’язання спільних проблем транскордонного характеру, скільки гра інтересів представників місцевого істеблїшменту та їх бізнес-оточення, особисті стосунки між представниками прикордонних місцевих органів влади та самоврядування, професійними менеджерами-«грантожерами», які працюють у прикордонних регіонах цих країн і є рушійною силою транскордонних проектів. Показово, що коли особисті інтереси керівників прикордонних областей, які входять в Карпатський єврорегіон, згасли, то засідання керівних органів Карпатського єврорегіону не відбувалися роками. Враховуючи зазначені проблеми, необхідно знайти спосіб перейти від контактної ролі інституту «єврорегіон» до його інтегративної та планувально-координуючої ролі в розвитку прикордонних територій.

Експерти відмічають, що вступ Польщі, Словаччини, Угорщини, Румунії до Євросоюзу (2004-2007 рр.) автоматично не сформував нові механізми інтенсифікації транскордонного співробітництва на кордоні з Україною. Незважаючи на існування програм поліпшення фінансування з боку ЄС, структурні проблеми прикордонної співпраці залишилися незмінними і їх можна буде подолати лише зміною як державної політики, так і управлінських стереотипів усіх партнерів. За нових геополітичних умов єврорегіони, що діють на західних кордонах України, потребують докорінних змін організаційних механізмів та філософії свого подальшого існування, інструментів розвитку співпраці з європейськими структурами. Зокрема тому, що

значним викликом «міжлюдському» транскордонному співробітництву, який стихійно підтримував певний рівень взаємодії між прикордонними регіонами, є встановлення на нових спільних кордонах ЄС та України шенгенського візового режиму, що призвело до ускладнення руху та контактів між людьми, інститутами громадянського суспільства, управлінськими та підприємницькими структурами. Цю проблему, мабуть, можна буде комплексно вирішити лише на основі концепції вирівнювання розвитку прикордонних територій. Але наразі її треба оперативно вирішувати пошуком компромісів силами дипломатичних відомств.

З боку України зрушення перспектив розвитку транскордонного співробітництва обумовлюються й “внутрішніми” системними проблемами, а саме:

- недооцінка з боку центральної влади транскордонного співробітництва як реального практичного інструменту територіального та регіонального розвитку і поліпшення якості життя людей, які мешкають у прикордонних регіонах України;
- обмеженість стратегічного бачення завдань і перспектив розвитку транскордонного співробітництва з боку уряду та місцевих органів влади;
- відсутність фінансової підтримки спільних транскордонних проєктів як з боку Уряду, так і з боку місцевих органів влади (мова не про облаштування «прикордонної» інфраструктури кордону);
- віртуалізація інституційної бази регіонального розвитку, яка у прикордонних регіонах мала б виконувати роль одного з рушіїв транскордонного співробітництва;

- нездатність місцевих органів влади самоврядування, їх керівників усвідомити, що завдання розвитку транскордонного співробітництва потребують від них планувально-координаційних функцій, а не функцій жорсткого адміністрування та формування «протекційних» схем.

Стан нормативно-правової урегульованості проблеми та аналіз ситуації. На цей період прикордонне співробітництво Україна-ЄС передбачається та регламентується формально досить повною групою правових документів. Основними складовими цієї групи є: 1) «Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями» (21 травня 1980 року); 2) «Європейська хартія місцевого самоврядування» від 15 жовтня 1985 року. (Хартію ратифіковано Законом № 452/97-ВР (452/97-ВР) від 15 липня 1997 року); 3) Закон України «Про транскордонне співробітництво» від 24 червня 2004 року N 1861-IV). Саме останній закон нормативно визначає мету та принципи державної політики у сфері транскордонного співробітництва, повноваження суб'єктів, принципи та форми державної підтримки транскордонного співробітництва та його фінансове забезпечення. Однією із нормативно-правових проблем організації ефективного прикордонного співробітництва є те, що, на думку експертів, цей закон фактично ігнорує роль транскордонного співробітництва як інструменту територіального та регіонального розвитку. Закон законсервував існуючі форми державної фінансової підтримки транскордонного співробітництва, а фактично її відсутність. Окрім того, вважаємо, на поточному етапі і на законодавчому рівні є необхідність враховувати зміни механізму підтримки транскордонного співробітництва

з боку Європейського Союзу. В цьому контексті варто розглянути проблему створення цілеспрямованої повноти нормативного правового забезпечення прикордонного співробітництва, де одним із пріоритетів став би саме територіально-галузевий розвиток периферійних прикордонних регіонів.

У нормативно-планувальному зрізі «зі сторони України» організацію прикордонного співробітництва спрямовують та забезпечують такі документи: Державна програма розвитку транскордонного співробітництва на 2007-2010 роки (затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2006 р. №1819); Указ Президента «Про заходи щодо активізації євроінтеграційного транскордонного співробітництва» від 19 грудня 2007 року, №1236/2007.

«Зі сторони ЄС» в сфері організації прикордонного співробітництва на поточний період актуальними є такі нормативно-програмні документи: Угода про партнерство і співробітництво між ЄС та Україною; Європейська програма сусідства (ЄПС) (2003 р). На сьогодні основним практичним програмно-стратегічним документом зі «сторони ЄС», що визначає принципи, географічний масштаб і методологію ЄПС та питання регіональної співпраці, є Стратегія Європейської політики сусідства, прийнята 12 травня 2004 року. На її основі для України у 2005 році був спільно розроблений та прийнятий План дій Україна-ЄС (2005-2007 рр.), дію якого було продовжено до 2009 року.

При оцінці перспектив практичної взаємодії Україна-ЄС потрібно враховувати, що політичним інтересом ЄС (та глобалізованого європейського капіталу) в співпраці Україна-ЄС є технічна, організаційна та фінансова «допомога» в «трансформації соціально-економічної

ТРАНСКОРДОЇНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ЯК ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ АСПЕКТ ГЕОПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

та управлінської системи України». До 2007 року «допомога» Європейського Союзу надавалася в межах різних географічних програм, включаючи TACIS, MEDA, PHARE та ін. З 1 січня 2007 року уся «допомога» надається у рамках нового фінансового інструменту ЄС для країн, що охоплюються ЄПС— Інструменту європейського сусідства і партнерства (ІЄСП). Згідно з Регламентом (ЄС) №1638/2006 Європейського Парламенту і Ради від 24 жовтня 2006 року., «допомога» ЄС, як правило, повинна дофінансовуватися країнами-бенефіціарами державним коштом, внесками інших бенефіціарів, а також з інших джерел. У рамках ІЄСП фінансуються програми для однієї чи багатьох країн, транскордонні програми. Програми для декількох країн можуть містити заходи міжрегіонального співробітництва. Необхідно врахувати при плануванні, що відповідно до Регламенту, для цілей імплементації програм дій, спільних програм транскордонного співробітництва (ТКС) та спеціальних заходів фінансування можуть отримувати партнерські країни, регіони і їх інституції, децентралізовані органи в партнерських країнах, спільні органи, створені партнерськими країнами і регіонами та ЄС, міжнародні організації, інституції й органи ЄС, державні або напівдержавні органи, компанії, фірми, фінансові установи, недержавні утворення та ін.

Щодо транскордонного співробітництва, то згідно зі статтею 11 Регламенту (ЄС) 1638/2006, Комісія прийняла окремий Регламент (ЄС) №951/2007 від 9 серпня 2007 року, що встановлює правила імплементації програм транскордонного співробітництва. Основними документами, що визначають питання, пов'язані з імплементацією програм транскордонного співробітництва, передбачено «Спільні операційні програми».

Вони повинні визначати практичні цілі, пріоритети і заходи, які вживатимуться в рамках конкретної програми. Кожна операційна програма подається на затвердження Спільним органом управління Комісії після чіткої згоди усіх держав-учасників програми. Таким чином, основною особливістю моменту, що безумовно вже повинен передбачити програмно-плановий підхід до питань прикордонного співробітництва на рівні Кабінету Міністрів та центральних органів виконавчої влади, є те, що програми транскордонного співробітництва вимагають співфінансування, яке повинно надходити з власних джерел країн чи органів, що беруть участь у кожній спільній операційній програмі. Адже у рамках спільних операційних програм можуть фінансуватися проекти трьох видів: 1) інтегровані проекти, коли кожен партнер проводить діяльність у межах спільного проекту на своїй території; 2) симетричні проекти, коли така ж діяльність виконується паралельно в державах-членах і партнерських країнах; 3) проекти, які імплементуються головним чином у державі-членові чи партнерській країні, але з користю для усіх чи декількох партнерів, залучених до спільної операційної програми. Таким чином, на нормативно-правовому рівні ЄС прикордонне співробітництво документами ІЄСП розглядається в рамках поняття транскордонне співробітництво (ТКС). Загальне фінансування, доступне для програм ТКС ІЄСП на 2007-2010 рр., було складало 583,28 млн. євро, з яких 274,92 млн. євро — ІЄСП, а 308,36 млн. — Європейський фонд регіонального розвитку (ЄФРР). На період 2011-2013 рр. передбачено ще 535,15 млн. євро (252,23 млн. — ІЄСП, 282,93 млн. — ЄФРР), що підлягає середньостроковому перегляду цієї стратегії та прийняттю Індикативної програми на 2011-2013 рр. З однієї сторони, це

невеликий фінансовий ресурс (близько 6 євро на душу населення), тому в контексті загальнодержавних проблем територіального розвитку їх, можливо, можна було б не враховувати і дозволити проїсти «грантожерам». Але з іншого боку, цей фінансовий ресурс може послужити ключем для організації прикордонної співпраці саме з метою розвитку територій в контексті практичної євроінтеграції, тому їх ефективне спрямування на ці цілі Уряду варто було б підготувати та проконтролювати таким чином, щоб узгодити інтереси та мотивації усіх сторін: України, суміжних країн, структур ЄС. Таким чином, можна відмітити, що між змістом програмно-нормативного забезпечення прикордонного співробітництва зі сторони України та зі сторони ЄС сформувався дисбаланс, який не здатен компенсувати лише такий документ як спільний План дій Україна-ЄС. Доцільно створити оновлені програмно-нормативні документи організації прикордонного співробітництва та нові схеми організації рівнів управління прикордонним співробітництвом територій та громад, зокрема, і шляхом модифікації змісту та форми інституту «єврорегіон».

При організації схеми взаємодії центрального, регіонального та місцевого рівнів державного управління та самоврядування для забезпечення ефективного прикордонного співробітництва потрібно врахувати, що:

- Політика територіального розвитку регіону в умовах сьогодення ні в якому разі не привілей територій, слабких в структурному відношенні, тобто тих територій, що потребують компенсації недоліків. В глобалізованому світі регіональна політика перетворилася в чинник конкуренції. Тобто, якщо українська сторона не зуміє використати надані нові організаційні та фінансові

можливості для розвитку власних територій, їх використовують партнери-конкуренти.

- Все більшим чином регіональна економічна політика є частиною загальної політики розвитку і конкурентної політики. В цій конкурентній політиці необхідно правильно враховувати всі можливості, обмеження та переваги, які виникають внаслідок функціонування міжнародних організацій (СОТ, МВФ, Світовий банк), торгових, митних та інших договорів, Структурних фондів ЄС тощо.
- У традиційних формах державного управління розвитком центру і регіонів країни всі обмінні процеси опосередковуються державою (а на практиці державним чиновництвом та приєднаними до неї фінансово-олігархічними угрупованнями), а регіони служать політичною опорою та економічною територією застосування фінансових, фіскальних, соціальних інструментів держави. Взамін держава надає захист (заступництво) та субсидії. Такий традиційний обмін буде порушено європейською інтеграцією, глобалізацією та розвитком нових форм екзистенції ринку. Держава частково втратить свою посередницьку монополію і здатність повністю контролювати власні просторові економіки, в той час як у регіонів розвиватимуться прямі зв'язки з міжнародними режимами та з глобальним ринком. Позиція регіонів на міжнародному ринку в першу чергу буде залежати не від політичного представництва, а від конкурентних переваг та вміння успішно їх використовувати.

- Наявність сильних регіонів змінить співвідношення влади (точніше фактичних її джерел) та факторів впливу в державі.

В цьому зв'язку стає зрозуміло, що на сьогодні органам державної влади та організаціям громадянського суспільства вже не слід брати участь в віртуальній регіональній політиці та «конкурсно-грантовій» грі, а необхідно шукати компенсаційні механізми забезпечення інтеграційної ролі Української держави в умовах посилення економічної та політичної ролі регіонів та територій. Новий підхід ЄС у рамках “Програм сусідства” потребує спільного стратегічного бачення і чіткої координації діяльності щодо подальшого розвитку транскордонного співробітництва в контексті розвитку територій не тільки з боку регіональних і місцевих влад прикордонних регіонів України, Польщі, Угорщини, Словаччини та Румунії, але із боку урядів, адже передбачені розміри фінансування програм транскордонного співробітництва є досить значними.

Реальне самодіяльне прикордонне співробітництво зможе виникнути на основі гри мотивацій та інтересів конкретних акторів процесу та часових режимів досягнення цілей цими акторами. Найважливіший актор-замовник та фундатор ЄС - це глобалізований європейський фінансово-промисловий капітал. Прикордонна співпраця в економічному горизонтальному вимірі виконує для цього актора задачу підготовки достатнього рівня транспортної, енергетичної, комунальної, екологічної та соціальної інфраструктур для можливостей освоєння указаним капіталом цих суміжних територій.

Другий актор - це прошарок політико-бюрократичного керівництва союзної організації ЄС. Він має в першу чергу політичні цілі, а потім соціальні та економічні.

Найперша політична ціль цього прошарку зберегти свій вплив та збільшувати умови стабільного безконфліктного розвитку ЄС.

З розширенням ЄС-27 з'явилися нові проміжні актори, які не є учасниками «товариства акціонерів» глобалізованого капіталу. Угорщина, Словаччина, Польща, Румунія самі є реципієнтами (тобто споживачами). Фінансовими донорами проєктів вони можуть виступати дуже обмежено (виходячи із політичних міркувань). Важливими акторами наразі є уряди країн-членів ЄС. Причому їх важливість залежить від економічної, політичної, військової, дипломатичної спроможності конкретної країни в поточний період. Успіх співпраці «сусіда» ЄС залежить від вміння узгодити позиції з усіма акторами. Для отримання коштів від фондів ЄС та «притоку» супутних інвестиційних ресурсів на певну територію потрібно спільно та узгоджено демонструвати глобалізованому капіталу вигоди від розвитку інфраструктури на цій території саме в цей оперативний час. Таку політику прикордонної співпраці можливо забезпечити лише при постійній увазі до цього питання відповідального органу урядового рівня.

Аналіз стану розвитку прикордонних територій на нинішніх зовнішніх кордонах ЄС свідчить, що для національних урядів країн - сусідів ЄС розумною є побудова такої тактики, коли акторам ЄС пропонується план дій, який вигідний національному уряду з точки зору розвитку певної території, але разом з тим є відносно вигідним для основних акторів ЄС. Російська Федерація останнім часом демонструє успіх саме в такого роду проєктах, у першу чергу в своїх північних регіонах. Причому техніка виконання така. Адміністративно-командна система формулює досить чіткий обсяг завдань-зобов'язань для

регіонального керівництва. На основі державного та регіонального плану розвитку формулюється програма прикордонного співробітництва, яку фінансують на паритетній основі державний бюджет, регіональний бюджет та бюджет фондів ЄС.

В українських умовах для активації самодіяльного підприємницького типу розвитку територій за рахунок прикордонного співробітництва необхідно знайти та задіяти деякі унікальні ресурси, які зв'язані із цією територією та цікаві для міжнародного ринку. Причому ці унікальні ресурси повинні в оперативному режимі бути цікавими і для акторів міжнародного глобалізаційного процесу. Проблему пошуку та використання ресурсів та можливостей прикордонних територій і громад необхідно розглянути в полі інтересів, потреб та мотивацій на рівні міжурядових комісій з врахуванням поточних та довгострокових цілей України.

Пропозиції.

1. Забезпечити створення цілеспрямованого та логічно повного нормативного та правового забезпечення прикордонного співробітництва, однією із пріоритетних цілей якого став би саме територіально-галузевий розвиток периферійних прикордонних регіонів. Підготувати проект Закону України «Про розвиток прикордонних територій та організацію прикордонного співробітництва Україна-ЄС».

Створити умови для ефективної роботи постійних міждержавних (міжурядових) комісій з питань розвитку прикордонних територій та прикордонного співробітництва: Україна-Угорщина, Україна-Словаччина, Україна-Польща, Україна-Румунія, Україна-Молдова.

Нормативно та організаційно забезпечити практичну постановку задачі розробки стратегічних програм діяльності міжурядових комісій, в яких передбачити створення щорічних планів розвитку прикордонних територій та щорічних планів розбудови міждержавної інфраструктури обслуговування кордону та інфраструктури прикордонних переходів не разом «одним бюджетним рядком», а роздільно.

2. Сприяти створенню регіональних науково-експертних рад з питань розвитку прикордонних територій та прикордонного співробітництва. На основі їх пропозицій та пропозицій зазначених міжурядових комісій створити організаційні та правово-нормативні умови модифікації змісту роботи євро регіонів.

3. Розглянути можливість створення спільних міждержавних банківських та страхових установ для кредитування бізнес-процесів інноваційного прикордонного співробітництва та страхування ризиків спільної інвестиційної діяльності.

4. Спільно із словацькими, польськими та угорськими урядовими представниками ініціювати створення «бюро розвитку прикордонних територій Україна-ЄС», однією із важливих цілей яких стане прикордонне співробітництво, мотивоване інтересами розвитку реального міжнародного бізнесу.

Список використаних джерел

- 1) Ratti R. Borders and Regions in a Changing Europe – a Theoretical Framework / Ratti R.- Regional Contact. – 1995. – No 10. – P. 33.
- 2) Лендъел М. Спеціальні інститути розвитку територій: європейський досвід. Інститути та інструменти розвитку територій. На шляху до європейських принципів :

- монографія / Лендъел М.- Київський Центр Ін-ту Схід-Захід.К.; Мілленіум, 2001. -244 с., С.67-147.
- 3) Поздняк В. Европа регионов: Европейская политика соседства и Беларусь: в поисках «дорожной карты» Режим доступа: <http://review.w-europe.org/9/1.html>
 - 4) Дергачев В.А. Геополитика: Монография / Дергачев В.А.– Киев: ВИРА-Р, 2000. С. 99.-105., с.211. Европейские страны постсоветского пространства в контексте отношений РФ – ЕС.8 июня 2006 г., Институт Европы РАН. РЕЖИМ ДОСТУПУ : www.ieras.ru/news12.htm
 - 5) Приходько В. Карпатський єврорегіон і його роль в умовах розширеного ЄС: Регіональна політика ЄС після його розширення. Аналітичні оцінки/НІСД (Закарпатський філіал) / Приходько В. - Представництво Фонду Конрада Аденауера в Україні.- Ужгород Вид-во «Ліра», 2004- 244., С176-182
 - 6) Студенніков І. Транскордонне співробітництво та його роль в процесі європейської інтеграції України. Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки /І. Студенніков – Вип. 15: Міжвідомчий збірник наукових праць/. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2006. – С. 309-322.

М. Иванова. Государственная политика формирования приграничного сотрудничества Украина-ЕС.

На основе метода сравнительного анализа проведена оценка эффективности приграничного сотрудничества Украина-ЕС. Рассмотрены проблемы и перспективы развития еврорегионов на западных границах Украины. Разработаны практические рекомендации повышения эффективности приграничного сотрудничества Украина-ЕС.

Ключевые слова: Украина, Европейский Союз, приграничное сотрудничество, трансграничное сотрудничество.

M. Ivanova. State politics of forming border cooperation between EU and Ukraine.

On the basis of a method of the comparative analysis the estimation of efficiency of frontier cooperation Ukraine-EU is spent. Problems and prospects of development of euroregions on the western borders of Ukraine are considered. Practical recommendations of increase of efficiency of frontier cooperation Ukraine-EU are developed.

Keywords: *Ukraine, European Union, border cooperation, transborder cooperation.*